

Софія Нерян

ПРОБЛЕМАТИКА ПУБЛІЦИСТИЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЖУРНАЛУ «КИЇВ» ЗА 2006 РІК

Публіцистика, як відомо, є стрижнем журналістики, її глибинною основою, яка потребує особливо високого рівня мислення, розуміння сучасного життя у всіх його аспектах, але насамперед у тих, які містять актуальну суспільну інформацію. Специфіка публіцистичних творів у тому, що вони потребують дослідження, з одного боку, суспільно-значущої інформації, а з іншого, — духовних сфер особистості: інтелектуальної, емоційальної, естетичної. Вони спонукають до змін у внутрішньому сприйнятті сучасності, і тому публіцист, на нашу думку, повинен дуже відповідально відноситись до того, що він утілює у своїх творах із тою силою художнього таланту, яким він природно володіє. Враховуючи це можна дійти висновку, що публіцистика найповніше задовольняє функції і завдання журналістики: бути історією сучасності, впливати на практику суспільно-політичного життя.

Своєрідну історію сучасності репрезентує журнал «Київ». Це видання — літературно-художній і громадсько-політичний журнал письменників України, інформаційний характер та специфіка викладення матеріалів якого свідчать про прагнення авторів задовольнити потреби літературної та громадсько-політичної еліти України.

У даному виданні, особливо у публіцистичних матеріалах, також вирішуються проблеми, пов'язані із змінами у політичному просторі держави, розвитком економічної системи, суспільних та культурних відносин; висвітлюються різноманітні загальнолюдські теми крізь призму змін у суспільному житті, проблеми адаптації українського етносу в нових політичних умовах, подається аналіз та осмислення сфери діяльності сучасної української інтелектуальної еліти з точки зору відомих українських публіцистів, висвітлюються проблеми збереження рідної природи,

порушення екобалансу в заповідних місцях, на які багата Україна, стан демографічної ситуації тощо.

Актуальною проблемою, що гостро висвітлюється на сторінках досліджуваного видання, є мовний простір в Україні. Як приклад, можна проаналізувати проблемний нарис А. Шевченка «Облога». Свій твір він називає ще «Триптихом», розділи якого, як наголошується, було написано у різні роки. Автор акцентує увагу на тому, що «становище української мови в останні роки на краще не міняється» [10, 2]. Ситуація в мовному просторі загрозлива, про що свідчать підзаголовки, які віддунюються як звуки тривожного дзвону чи набату, про який пише А. Шевченко у вступі як-от: «Неоголошена війна проти української мови», «У вогні наклепів та провокацій», «„П'ята колона“ на марші», «Державну мову заганяють у глухий кут», «Ескалация зросійщення „Єдиного економічного простору“», «Захистимо мову — збережемо націю й українську державу», «Чи заговорить українське війське державною мовою?» тощо. З початку акцент робиться на факті існування «ворогів українства», який перегукується із назвою всього триптиху — «Облога».

Причини «катастрофічного» стану української мови в країні автор бачить у «глобальному наступі» Росії: «...від повсюдної приватизації українських підприємств та всіляких спільних оборудок (найсвіжіший приклад — облудний газовий консорціум) до культурної чи, точніше, малокультурної експансії — детективщини, низькопробної естради і, звичайно, пошуків „історичних“, насправді міфічних коренів нашого „відвічного єднання“» [10, 3]. Підводячи підсумок своїх закликів на захист державної мови, А. Шевченко, робить такі висновки про те, що українська мова знаходиться у «передкатастрофічній ситуації», у «глибокому лінгвоциді», її чекає «мовне небуття» [10, 23].

На думку автора, вирішувати проблему треба не закликами на кшталт «Думай по-українськи», а створенням «Комітету захисту української мови». І на пораду ведучого програми «Свобода слова» С. Шустера: «Мені здається, саме Україна могла б бути центром ліберальної російської мови», — публіцист пропонує дати безкомпромісну відповідь, позбуваючись при цьому комплексу національної неповноцінності: «Подякуємо за пораду, але скажемо московському добродію: Україна є центром української мови, а центр російської, ліберальної чи ще якої там мови шукайте в себе в Росії...» [10, 23].

У журналі «Київ» актуальними є і проблеми українсько-російських відносин. Так, гостро ставить це питання С. Борщевський. Автора дуже турбує, який вибір зробить Україна на шляху свого подальшого розвитку: чи то буде Європейський Союз, та входження до НАТО, про які автор пише, як про єдиний, на його думку, вектор напрямку нашої держави, чи то будуть дружні взаємовідносини із Росією. І з гострою полемікою дій Москви автор іноді просто не здатний стримувати свої емоції та пристрасті. У самій назві «Пастка для України» вже заявлена чітка та безальтернативна позиція С. Борщевського. З самого початку він нагадує читачу про режим Сталіна, що пов'язує із «посиленням авторитаризму в Росії» [2, 2]. А в зацікавленості російського президента в розвитку економіки та зміцненні міжнародного авторитету держав-сусідів автор відчуває заявку Росії на приватизацію країн, які входять до СНД.

У «синхронізації темпів та параметрів реформаторських процесів» автор бачить загрозу домінування Росії на пострадянському просторі, адже справжню незалежність, на його думку, можна забезпечити членством у НАТО та ЄС, як це зробили Польща, Словаччина, Угорщина, Чехія та країни Балтії.

С. Борщевський у своєму нарисі постійно акцентує увагу читача на тому, що Росія – не демократична країна, спираючись на авторитетні висловлювання французької газети «Фігаро», британської «Гардіан» та американського конгресмена Томаса Лантоса.

Автор дещо односторонньо бачить роль Росії у формуванні іміджу України на світовому рівні: «...світ, який насправді не дуже цікавиться нами і часом не розуміється на наших проблемах, може й справді привчати до небезпечної думки, нібито відносини з Україною та ставлення до неї в конкретних ситуаціях потребують санкцій Москви» [2, 3].

Образ Росії, створений автором, не позбавлений ноток сарказму й гіперболізації. Автор постійно іменує Росію «стратегічним партнером» («...державу, яку ми з гідною пошаною впертістю іменуємо своїм стратегічним партнером...» [2, 6]). І в подальшому це визначення використовується вже в лапках як, по суті, єдина в тексті назва Росії. Натяк стає фундаментом й інших іменувань Росії. Так, називаючи нові незалежні держави пострадянського простору «проблемними підлітками», автор називає Росію їх «опікуном».

С. Борщевський також апелює до дискредитаційних, як він вважає, тем для української держави. Це питання «крадіжок газу» та відстоювання прав «російськомовного населення», які, на його думку, не такі вагомі, як то може представити Москва у своїх піар-акціях. У створенні негативного образу Росії і на його тлі позитивного образу України автор подекуди використовує «заборонні» прийоми, апелюючи до брутальних речей. Наприклад, цитуючи текст «відкритого листа дванадцяти аполітичних літераторів про вибір і вибори», що з'явився у жовтні 2004 року, дозволяє собі, виділяючи жирним, навести наступне: «**Вибір Віктора Юшенка – це вибір європейський, а не сенсний**» [2, 14].

Зрозуміло, в що в матеріалі не йдеться про повагу до умовного опонента, адже цього, мабуть, не вимагає жанр полемічного матеріалу, але, на жаль, і поваги до українського читача тут теж не відчувається, натомість однозначним постає образ автора, безкомпромісного у своїх твердженнях, котрий спонукає до відкритого обговорення проблеми.

Проблематика публіцистичних матеріалів у журналі «Київ», безумовно, пов'язана із такою важливою ланкою суспільного життя, як культурний простір, що відображено у цілій низці матеріалів. Окремим постатям у культурній сфері присвячено портретні нариси, які є поширеним жанром у часописі.

В центрі уваги такого нарису – певна особистість, у висвітленні якої акцентується увага на її життєвих цінностях, які для неї є сенсом існування. Яскравий приклад життя особистості дає можливість читачеві якось скоригувати своє життя, свою суспільну діяльність, зорієнтуватися у суспільному середовищі життя, допомагає вирішати проблеми, які постають на шляху самовизначення та пошуку оптимальних рішень.

Один з них написаний з приводу 75-літнього ювілею відомого діяча української інтелектуальної еліти Івана Дзюби (В. Баранов «Духовний імператив Івана Дзюби»). А інший нарис В. Родіонова присвячено талановитому поету Харківщини Борису Чичибабину.

Особистість І. Дзюби розкрито в аспекті прогнозування перспективи духовного розвитку українського народу: «Якщо українці сьогодні мали одного лишень Івана Дзюбу, – пише В. Баранов, – цього вже було б досить для упевненості в завтрашньому дні, у власній **історичній перспективі**». Автор використовує вишукані тропи, характеризуючи цього видатного діяча нашої культури, він називає його «надійним оберегом», «запорукою

незнищеності нації», «маяком для всіх», «рідкісним й багатовимірним явищем», говорить, що він має «плацдарм життєвої позиції», «духовну фортецю». Ця людина, на думку публіциста, є яскравим прикладом інтелігента. Що ж вміщує в себе це поняття? Автор розкриває його, пригадуючи телевізійну зустріч із лєнінградським академіком Ліхачовим, який, відповідаючи на запитання, сказав: «Розумієте, інтелігентом неможливо прикинутись» [1, 5]. І дійсно, І. Дзюба, навіть за часів «нахрапистої радянщини» не йшов на компроміси із своєю совістю. В часи секретарювання в комітеті комсомолу він не міг не піддати нищівний критицизм те, що його не влаштовувало. Під час репресій проти національно свідомих українців, він не міг не подати свого голосу на їх захист, також він не міг не представити власного меморандуму про зневажений стан української мови в Україні. І завжди, як підкреслює автор, він залишався «інтелігентом найвищої проби», тобто порядною і чесною людиною.

В. Родіонов, згадуючи про опального в радянські часи поета Бориса Чичибабіна, у нарисі «Там залишилася моя юність...» пише про нього як про людину, яка дивилася на життя без страху та вагань, якій притаманна «відверта громадська публіцистичність» [8, 187].

Варто відмітити і портретний нарис Віталія Дончика про предстоятеля Української православної церкви Київського Патріархату – Філарета. Автор зазначає і наголошує, посилаючись на вступне слово редакції до двотомника Філарета, що саме його проповіді «сприяють відродженню християнських духовних цінностей» [5, 2] в Україні. Автор нагадує життєвий девіз відомого родоначальника комунізму: «Підавай усе сумніву», Автора дивує, що цей діяч і його послідовники не прикладали цей постулат до власного вчення «про всесвітню комуни без держав і націй...»

Отже, перше «слово проти сумніву», як вважає автор, – це наявність держави і нації. А друге – це слово про віру патріарха «всієї України – Руси» – Філарета. Головна думка цього нарису така: «...Україна має бути незалежною державою з своєю незалежною, Богом даною церквою» [5, 4]. Українську Православну Церкву Московського Патріархату В. Дончик називає «чужою російською церквою» чи «Сабоданівською російською церквою», яка на його думку, «самоназавшись українською, відверто й зухвало здійснює руїницьку роботу в нашій державі, фальсифікує нашу історію, зневажає українську мову, ігнорує Конституцію» [5, 5]. Натомість тільки владику УПЦ КП Філарет, на думку автора цього нарису, – «істинний

богослов і проповідник» та «ревний розбудовувач української церкви, продовжувач її традицій від Петра Могили до В. Липинського, а в наш час – діянь Метислава, Володимира [Романюка]...» [5, 5], тобто його попередників у цій справі. Далі автор закликає любити і вірити в святість давніх українських, зокрема, християнських джерел, тим паче, що, коли апостол Андрій Первозваний прийшов на ті землі для проповіді Євангелія, то як вважає Філарет, ці землі не були безлюдними. «То був центр Трипільської культури». Тому, пише В. Дончик, «Київ мусить бути центром християнства східних слов'ян, тому що наші предки називали його другим Єрусалимом» [5, 6].

Але зовсім не такої думки публіцист В. Пєпа. Він пише про такий складник історичного дискурсу за наявності писемних джерел та археологічних слідів, як «пам'ять духу», яка у свою чергу теж має свої складники, а саме – «пам'ять мови», пам'ять усномовної народної творчості, «пам'ять символів». Тому, якщо в істориків чи археологів можуть виникнути певні складнощі із браком матеріальних доказів, то для того, щоб знайти докази якоїсь оригінальної тези, виходячи із пропонованих автором можливостей генної пам'яті, можна «думкою туди долетіти». І довіряти автор пропонує тільки цьому внутрішньому зорові. Генна пам'ять у трактуванні В. Пєпи звучить як нескінченний гімн язичництву. Це вихвалання і замилювання божествами астрального культу, календарно-обрядовими діями, а саме ворожіннями, замовляннями тощо, які він трактує не як окультні дії, а як «неослажний океан мови». Своєрідна також авторська інтерпретація духовності українського роду, витоки якої автор бачить також у Трипільській культурі. Але український народ завжди примушували жити чужим розумом і тому автор робить висновок: генна пам'ять у такого народу придушена, тому що українська свідомість «вивулкановала останні сили, щоб рвати кайдани» [6, 119].

Від кого ж, на думку автора, віками потерпали українці? Спочатку від готів, які завели «дику заведенню» – «переслідувати так званих вільом», тобто таких, «котрі більше знали, відали», так звані «характерниці-берегині», «охоронниці домашніх вогнищ».

Потім згадуються гуни, татаро-монголи, польська шляхта, за якою стояла вся Західна Європа, Московське князівство. На московських царів у цього публіциста теж особливий погляд, вони для нього – «нащадки візантійсько-монгольського та на додачу німецького кровозмішення».

До них в автора свої вимоги та розрахунки: «Ті вже стільки всмоктали звирячої зверхності над собою подібними, так уже давалася взнаки лінія голубої крові з коліна царгородських кесарів, що видувували зі знесиленої непрестанними війнами України останні соки» [6, 119]. Далі агресивність до так званих «ворогів» наростає, потребує реанімації сплячої генної пам'яті.

Специфічні порівняння застосовує автор при характеристиці цього феномену: це і «вулканна глибинь», і «вогненна сила духу», і «виверження внутрішньої енергії». А де є така сила, там, на думку автора, соціальна сфера вже зайва. «Соціальна сфера — це плід нав'язливих правил, законів, за якими — спотворення й викривлення духовних засад» [6, 120]. І цей постулат дещо нагадує теорію Ж. Ж. Руссо, французького філософа XVIII століття. Упереджене ставлення неприродне для В. Пепа — це все «антиукраїнське». Агресивність до всього неприродного для українського роду в тексті місцями переходить у песимістичні установки, в образі на «нешадно жорстокий цей білий світ», в якому «кричуща несправедливість», а життя — «невпинна боротьба». І в цьому випадку це боротьба з «сонмищами сторонніх навчителів». Які ж пріоритетні напрями боротьби пропонує автор? Треба звернутися до деяких топонімів. Наприклад, це Божа гора, яка отримала свою назву, як зазначає В. Пепа, від вождя антів Божа, який, «мав би шануватися як національний святий». А в селі Синява Рокитнянського району ентузіастами встановлено пам'ятний камінь з надписом: «Народу антів — предкам українців». Також у цьому селі було встановлено пам'ятник цьому ж самому вождю антів тими, як наголошує автор, «чий мозок не затуманили псевдонаукові догми», вони ж здійняли гасло: «Україні — 1620 років. Від царя Божа — до Президента Ющенка».

Дуже незвична думка автора про «псевдонаукові догми» розкривається ним далі у його роздумі про хрещення Київської Русі та подальших подій. Державність українського народу починається не від тих подій, а від тих слов'ян, які «давали свою допомогу великому Александрові Македонському...» [6, 121].

У підручниках з історії України викладено, вважає В. Пепа, «історію з політиканством», із заявою на нове бачення та ще під грифом НАН України. Таким чином, про генну пам'ять у них не йшлося. У зв'язку з цим висновок автора наступний: якщо немає саме такої генної пам'яті, яку він захищає, то всі ми — «позбавлена історичної пам'яті біомаса».

Далі — більше, автор заявляє: «... — істинний пророк мого святого народу» [6, 125]. Слід розуміти, пророк язичницький, і це для нього заповітне.

В. Пепа негативно ставиться до «Повісті минулих літ». Цю літературну пам'ятку він вважає працею колективною і компілятивною, мета створення якої теж трактується своєрідно. Візантійська імперія «просувала вусібіч, куди тільки вдалося, свою ідеологію, а з нею — засади державотворення, принципи правління, культуру, мистецтво і, найголовніше, віру — християнську релігію». І далі, за логікою В. Пепа, це призвело до того, що «освячувалося релігією кричуще расистське...» [6, 127]. І в «Повісті минулих літ» немає зовсім руського духу, там візантійський погляд, оцінки, трактування, і цей расизм від тих часів. Назви, що увійшли в обіг у XX ст. «сепаратисти», «самостійники», «мазепинці», «українські буржуазні націоналісти», а у XXI ст. — «нашисти-націоналісти» за логікою В. Пепа мають своє походження від часів створення «Повісті минулих літ». Також у творі автор вбачає образ села. Він вдається до етимологічного аналізу слова «погани» (тобто язичники). Загальновідомий факт, що християнська віра усіляко відсікає язичницьку ідеологію як шкідливу і таку, що призводить до гибелі душі. Але В. Пепа дає інше трактування. Слово «погани» він перекладає з латинської (Paganus) як «сільський», «простий», «невчений», «язичницький» і робить висновок: «Та подібно ж і тепер на осудження чого тільки не почуєш — „село“. Справді, бідолашне село. Усіх годувало, а яка відляка» [6, 128].

Варто зазначити ще, мета створення «Повісті минулих літ» визначена як «удовлягання в церковні сіті нових душ...» [6, 135], а сам твір автор називає політично попередженим. Всі існуючі трактування історії Київської Русі він називає псевдонауковими і заполітизованими і наполягає на докорінному переосмисленні трактування історичних коренів нашого народу, але «за сприятливих політичних обставин» [6, 131]. Навіть на слов'янську азбуку, яку започаткували слов'янські просвітителі Кирило і Мефодій, у В. Пепа є свій, як завжди, однобічний погляд. Він каже, що це — «грецьке уставне письмо з додатком кількох букв» [6, 132]. А церковно-слов'янську мову він називає не інакше як «зряддям скпансії».

Висновок, який робить В. Пепа до певної міри суперечливий. «Релігія опановує народами. Язичництво — самовираження народів» [6, 137]. Але язичництво — це теж релігія, а самі язичники впродовж тисячоліть підкорювали інші народи.

Більш цікавим з ряду причин є «Нетемні нотатки, або думки не на задану тему» В. Гагана. Це низка афоризмів із певною структурою, в якій пропонується теза і суто суб'єктивна відповідь – антитеза автора. Лейтмотивом цього твору є роздуми про смерть. Використовуючи певну гру слів, автор робить несподівані висновки, наприклад, згадуючи про те, що в кожного може бути на лобі написано. Він говорить, що «...завичай на лобному місті розписується кат після того, як усе скінчиться» [3, 157]. Згадуючи вислів з кримінального життя («Красиво жить не запретишь!»), автор запитує, якою має бути плата за красиве життя, і відповідає – «Тільки красива смерть!», але згодом розгортає свою думку: «Померти можна не лише красиво, а й гідно. Для цього потрібно гідно й жити!» [3, 159]. Далі згадується давньоримське прислів'я «Memento mori» («Пам'ятай про смерть»). Однак автор провокативно робить акцент на тренуванні пам'яті. У зв'язку з цим нагадується той факт, що Сократ перед своєю стратою вчив вірші. Отже, порада автора: «Вчіть вірші напам'ять!» Особливо переосмислюється праця Раймона Мууді про життя після смерті і пропонується свій підхід, пов'язаний із тим, що «...ніхто ще не ставив питання про смерть перед життям», розвиваючи, таким чином ідею циклічного процесу «вічного обернення-обертання», про що мріяли Джордано Бруно та Фрідріх Ніцше. Жахливі і трагічно помилкові, на наш погляд, висновки про виникнення і розвиток християнства робить автор і пов'язує їх також із життям після смерті. Він пише: «Революційність перших християн полягала у зміні розуміння своєї рабської належності: замість рабів патріциїв вони стали вважати себе рабами Божими. Нещасні! Як вони помилялися! Хіба вони не розуміли, що той, хто був рабом за життя, той буде рабствувати і по смерті? І вже не суттєво, де ти будеш підмітайлом – у раю чи в пеклі» [3, 159]. Але протиріччя такої позиції у тім, що згідно із християнською віронавчальною основою, бути рабом Божим – найвища радість і для християнина немає нічого більш трагічного, ніж відчуття богопокинутості. А в раю не треба бути підмітайлом, у пеклі ж нескінченне страждання та вічна мука.

Роздуми автора торкаються таких актуальних тем сучасності, як любов, патріотизм, політика, сучасна мода, стосунки між людьми. Аналізуючи сучасний стан речей у соціумі, він пише: «Багато сексу, відкритість, відвертість у взаєминах чоловіка і жінки. Оголеність тіл – і закритість душ» [3, 157]. Розвиваючи цю думку в іншому вислові він

каже: «Не треба мати великого розуму, щоб здогадатися, чого від жінки хоче чоловік. Проте скільки треба мати жіночої мудрості, аби зрозуміти: від жінки йому потрібно не лише це» [3, 160].

Дуже тонко та гостро, на наш погляд, характеризує автор стан сучасної моди, яка є своєрідним сучасних стосунків: «...Сучасні жінки й дівчата вдягаються так буденно: потерті джинси чи ще там якесь штанище ганчір'я та інше не надто вшукане вдяганнячко. Суворі одноманітність моди – як в армії. Таке враження, що у нас врем'я воєнне і всі, немов солдати, з казарм повибігали. Звісно ж, на перекур» [3, 157].

У своєму подорожному нарисі («Хіба можна втомитися від любові?») постійний автор часопису «Київ», знаний дослідник і охоронець природи від техногенного занапащення та хижого нищення В. Стадниченко є одним висловлює принцип своєї праці: «У журналістській юності мене вчили: найкраще пізнавати рідний край підшовами своїх черевиків» [9, 13]. Також свою плідну працю автор називає мандрима із журналом «Київ» великим заповідним українським краєм: Вилкове, Старостамбульське гірло, Очаківський рукав, гірло Бистре, півколо Стенцівсько – Жебриянських плавнів. З-поміж подорожніх зустрічей, спостережень автор відбирає лише найсуттєвіші, найхарактерніші, найзначущі.

З любов'ю, душевним теплом та великою силою свого літературного дару описує автор ті місця: «Спекотливого літа плавні – мовби перекинута зелене небо». Тут безліч рідких птахів: сірі гусі, лебеді, дрохви, крижні, чаплі. Але цю нібито безтурботну картину природи порушує жалюва річ: «А вже з кінця серпня пташиним виводам доводиться робити миттєві виверти, аби ухилитися від пострілів людей без серця – мисливців» [9, 7]. Далі автор продовжує описувати дивну картину рідної природи, ніби розповідає чудову казку-мандрівку. І раптом ставить риторичне питання: «Невже в останню суботу серпня на цей пташиний рай впаде смертоносний дробовий дощ?» [9, 8].

Наступна проблема, яку розкриває автор, – це проблема заробітку для мешканців с. Вилкового. Їм нема, де працювати, тому у плавнях для них є і робота, і заробіток. Щоосені та взимку – заготовка очерету. Здавалося б, проблема майже вирішена. Проте автор наголошує: «Але чисте небо над плавнями не без хмарин турбот і проблем». Найбільша з них – сучасний стан Стенцівсько – Жебриянських плавнів, що розпростерлися на 30 км між Вилковим та Кілією. Прекрасну картину

природної злагоди порушує людська жадоба, а також «благоглупство» «ентузіастичних перетворювачів природи».

Великі території дунайських заплавів накрили зрошувальною мережею, замкнули наглухо п'ять водосховищ, занастивши 38 тисяч гектарів, спорудили «Пралорську дамбу», до якої приєднали ланцюг інших запруд. І тепер свіжа дунайська вода ледве пробивається в плавні через невеличкий замулений Тупиковий канал. Плавні завдяки такому «благоглупству» почали «деградувати», тобто зростати і задихатися, а воду витіснила вмерла органіка, протоки почали забиватися, що призвело до сірководного отруєння, таким чином, риба може отруїтися і влітку, і взимку.

З цим пов'язана й інша проблема: для того, щоб поліпшити становище, тобто припинити «навальну окупацію» «короля плавнів» – очерету, люди користувалися простим інструментом – сірниками, тобто випалювали певну площину плавнів. Але, як відомо, гра з сірниками – дуже небезпечна річ. Серед зими, наприклад, випалювання приносить користь – звільняє територію для омолодження, а в березні ця корисна справа перетворюється на злочин – нищаться гнізда качок, гусей, лебедів, які вже відклали яйця.

Наступна проблема пов'язана із ростом комерціалізації заготівлі очерету, яку ведуть фірми та підприємці. «Конкуренція між заготівельниками зростає, набирає потворних форм, з'явився злодійкуватий спосіб нашкодити сусіду, а то й вимогливому заповіднику. Навмисний підпал!» [9, 9]. Тим паче, що попит на очерет зростає, особливо у Західній Європі: Голландії, Німеччині. Є також і євростандарти – очерет повинен бути рівним, завтовшки 2-5 мм і не вищий за 1,7 м.

Ще одна страшна проблема цього дивовижного краю – браконьєрство. Автор з біллу та великою силою свого публіцистичного таланту пише: «Увесь чоловічий рід, хочеш не хочеш, а мабуть, ділиться на захисників і руйнівників. На правдолюбів і мисливців. Число мисливців зростає – кількість птахів і звірів зменшується. Чи задумується над цим екіпірований захисним комбінезоном, озброєний новенькою закордонною дубельтковою браконьєр? – питає В. Стадніченко – Де там! Не пощадить навіть беззахисної малої чирянки, готовий у запалі взяти на мушку весь білий світ» [9, 11].

Згідно з Указом президента України від 10 серпня 1998 року Стенцівсько – Жебриянські плавні входять до Дунайського біосферного

заповідника на правах зони регульованого заповідного режиму. А звідси на території понад 7 тисяч гектарів дозволяється традиційна господарська діяльність – заготівля очерету, рибальство і полювання. І це дуже хвилює і турбує автора, тому що так звані «гості» – мисливці керуються гаслом Мао: «Гвинтівка народжує владу!» І далі автор поглиблює свою думку. Він визначає, що на полях Кілійщини головний мисливець навіть не людина, а потужний джип. Так розважаються люди, які після такого розбою біля вогнища за чаркою полюбують пишатися один перед одним своєю любов'ю до природи, «з якою, мовляв, людина єднається на полюванні». Але публіцист розвінчує цю думку: «Годі вірити, що мисливці люблять природу, вони люблять у ній жаданий трофей» [9, 12].

Любомир Пиріг у своєму проблемному нарисі «Соціоетика та біоетика – сучасні реалії в Україні» ставить дуже гострі питання у сфері демографічної ситуації в Україні та пов'язані з цим питання біоетики, екологічного стану в країні та обґрунтовує залежність фізичного існування людини від морально-духовних засад. Автор аналізує витоки зародження індивідуальної біоетики, яку він ще називає егобіоетикою, котра, на його думку, виникла на базі інстинкту самозбереження, потім переросла в колективну біоетику і далі – в одуховлену біоетику з поступовим наданням останній соціально-державного значення. Науковий прогрес, маючи на увазі створення умов для оптимізації життя й діяльності людини, у своєму неконтрольованому розвитку «призвів до втрати пріоритетності цінності життя як природного феномену, а також до зменшення потенціалу духовності людини» [7, 2]. Таким чином, відбувається процес переродження цивілізації в антицивілізацію, що зумовило потребу зародження в другій половині ХХ ст. екобіоетики.

В Україні з 2000 року діє громадська Асоціація з біоетики, існують певні комітети, також безпосереднє відношення до цієї проблеми має Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» від 21.02.2006, в якому містяться правила поводження з тваринами, «що використовуються в наукових експериментах, тестуванні навчальному процесі та виробництві біологічних препаратів».

Оцінюється та аналізується невтішна динаміка демографічних показників. Це зменшення кількості населення України (з 52,1 млн. осіб у 1993 р. до 47,3 млн. осіб у 2005 р.), збільшується смертність осіб працездатного віку, який досягає у чоловіків найвищого рівня (!) в Європі.

Л. Пиріг вважає, що критерієм соціальних обставин можуть бути показники смертності: від випадкових отруєнь, від отруєнь алкоголем, вбивств – майже в 1,5–2 рази порівняно з 1984 роком. Масштабів катастрофи набула ВІЛ-інфікованість (1995 р. – 2,9, 2004 р. – 25,8 на 100 тис. населення), захворюваність на СНІД у зв'язку із поширенням наркоманії, масштабів, епідемії набуває активний туберкульоз.

Глобальних масштабів набуває тютюнозалежність серед населення. Тютюн курять 66% чоловіків і 17% жінок, підрастаюче покоління збільшує кількість курців. Виходячи з цього, автор висловлює надію на реалізацію Закону України 2005 року «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення».

Але автор наводить і деякі позитивні показники в цілому по Україні: зменшення показників дитячої смертності та зменшення кількості абортів.

Але знов невтішні дані: «Частка екологічно захищеної території в Україні не перевищує 1%, тоді як у Європі вона становить 8,64%» [7, 4].

Цікавими є спостереження автора про можливості реалізації Етичного кодексу українського лікаря, який зараз має тільки форму проєктів, які обговорювались на II Національному конгресі з біоетики у Києві (2003 р.), в Івано-Франківську (2005 р.), а також має бути затвердженим його остаточний варіант у Вінниці у 2007 році. Але, на жаль, як зазначає автор, МОЗ не проявило до цього важливого проєкту ніякого зацікавлення.

Ось які можливості реалізації цього проєкту окреслює Л. Пиріг: по-перше, «...лікар повинен бути не просто заробітчанином-ремісником» [7, 5]. І цього можна досягнути, проводячи відповідне психологічне тестування претендентів на отримання вищої медичної освіти та при визначенні профілю їхньої роботи. Згідно із однією з тез проєкту цього Кодексу, «Вимагання лікарем винагороди є аморальним». Автор навіть наводить існуючу у суспільстві думку з цього приводу: «Єдина гарантія від злочинства і хабарництва... – це обгрунтований страх, що будь-яке зловживання коштуватиме, як мінімум, посади» [7, 5].

Місією кожного лікаря повинна бути пропаганда здорового способу життя, і це повинно реалізовуватись на рівні особистого прикладу. Суперечить вимогам проєкту Етичного кодексу «розповсюдження і реклама ліків з метою прибутку». І це, на наш погляд, дуже актуально,

адже така поведінка лікарів підриває довіру пацієнтів до тих, хто повинен їх лікувати в нашому суспільстві.

Також важливою вимогою до лікарів є повага та доброзичливість до колег, тому що зараз, буває таке, «що лікарі борються не з хворобами, а за хворих» [7, 6].

Отже, будемо сподіватися, що певні означені позитивні заходи щодо підвищення рівня індивідуальних та в цілому у нашому суспільстві біоетичних норм будуть сприяти підвищенню життєвого рівня людей взагалі. Але, на жаль, сьогодні це тільки сподівання.

Ми зробили спробу дослідити найостанніші тенденції, пов'язані із аналізом найпосутніших проблем публіцистичних матеріалів на концептуальному рівні на сторінках відомого літературно-художнього і громадсько-політичного часопису письменників України, і можемо стверджувати, що його автори працюють суголосно вимогам сьогодення.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Баранов В. Духовний імператив Івана Дзюби. Штрихи до портрета з нагоди 75-літнього ювілею // Київ. – 2006. – № 7-8.
2. Борщевський С. Пастка для України // Київ. – 2006. – № 2.
3. Гаган В. Нетемні нотатки, або Думки не на задану тему // Київ. – 2006. – № 6.
4. Гориславець В. Вибори як спосіб суспільного буття, або зомбі в законі // Київ. – 2006. – № 3.
5. Дончик В. Слово проти сумніву // Київ. – 2006. – № 5.
6. Пела В. Глибина пам'яті духу // Київ. – 2006. – № 5.
7. Пиріг Л. Соціопоетика та біопоетика – сучасні реалії в Україні // Київ. – 2006. – № 9.
8. Родіонов В. «Там моя залишилася юність...» // Київ. – 2006. – № 9.
9. Стадниченко В. Хіба можна втомитися від любові? // Київ. – 2006. – № 7-8.
10. Шевченко А. Облога // Київ. – 2006. – № 3.